

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

УДК 343.133(477)

Ю.І. Семчук,
Львівський університет бізнесу та права

ФУНКЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІЙ ПАРАДИГМІ

У статті піднімається проблема реформування наглядової функції прокуратури в євроінтеграційному вимірі. Апелюючи до рекомендацій, резолюцій Ради Європи та висновків Європейської Комісії “За демократію через право”, автор доводить, що в євроінтеграційній парадигмі йдеться не про позбавлення прокуратури наглядової функції, а про її звуження, зокрема збереження нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство та додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов’язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Ключові слова: прокуратура, функції, нагляд, правозахист, євроінтеграція, євроінтеграційна парадигма.

В статье поднимается проблема реформирования надзорной функции прокуратуры в евроинтеграционном измерении. Апеллируя к рекомендациям, резолюциям Совета Европы и выводам Европейской Комиссии “За демократию через право”, автор доказывает, что в евроинтеграционной парадигме речь идет не о лишении прокуратуры надзорной функции, а о ее ограничении, в частности сохранении надзора за соблюдением законов органами, осуществляющими оперативно-розыскную деятельность, дознание, досудебное следствие и соблюдением законов при исполнении судебных решений по уголовным делам, а также при применении других мер принудительного характера, связанных с ограничением личной свободы граждан.

Ключевые слова: прокуратура, функции, надзор, правозащитная функция, евроинтеграция, евроинтеграционная парадигма,

The article raised the problem of reforming the supervisory functions of prosecutor in the European integration dimension. Appealing to the recommendations, resolutions of the Council of Europe and the conclusions of the European Commission “For Democracy through Law”, the author argues that European integration paradigm is not about depriving prosecutors supervisory functions, and its restriction, including maintaining supervision over the observance of laws by bodies that conduct investigative activity, inquiry and pretrial investigation and observance of laws in the execution of judicial decisions in criminal matters, as well as with other measures of coercion related to the restraint of personal liberty of citizens.

Keywords: prosecutors, functions, supervision, human rights protection, European integration, European integration paradigm.

Постановка проблеми. У 1995 р. Україна взяла на себе зобов’язання щодо зміни ролі та функцій прокуратури через перетворення цього інституту в орган, який відповідатиме стандартам Ради Європи [1]. У Резолюції 1244 (2001) ПАРЄ висловила занепокоєння стосовно того, що не відбулося трансформації ролі і функцій прокуратури [2]. У Резолюції 1755 (2010) Парламентської Асамблеї Ради Європи зазначалося, що взяте зобов’язання так і не було виконано [3]. У зв’язку з цим важливого значення набуває вирішення проблеми реформування наглядової функції прокуратури в євроінтеграційному вимірі.

Аналіз останніх наукових досліджень. Наглядова функція прокуратури

досліджувалась у контексті проблематики зміни ролі та функцій прокуратури. Прибічники скасування функції нагляду вважають, що її реалізація протистоїть принципам ринкової економіки і являє собою пережиток тоталітаризму [4, с. 20]; її прихильники стверджують, що ця функція не була властивістю саме командно-адміністративної системи, оскільки загальний нагляд запроваджено як засіб забезпечення дотримання єдності законів в умовах НЕПу, який характеризувався ринковими відносинами [5, с. 68]. Прокурорський нагляд за додержанням і застосуванням законів, вважає К. Абрамова, не лише вимога перехідного періоду розбудови національної державності, а й невід'ємна умова подальшого розвитку національної правової системи [6]. В. Сухонос з цього приводу зауважує, що існування нагляду за дотриманням і застосуванням закону характерно як тоталітарній чи авторитарній державі, так і демократичній державі перехідного періоду з недостатньо розвинутими інститутами громадянського суспільства. Різке обмеження наглядової діяльності прокуратури, вважає він, здатне призвести до розбалансування механізму забезпечення правопорядку [7, с. 6]. Г. Пономарьов переконаний що відмова від функції нагляду в умовах нестабільного правопорядку являє собою небезпеку для державного ладу [8]. В. Долежан вважає, що позбавлення прокуратури наглядової функції спричиниться до послаблення режиму законності [9, с. 18]. На думку М. Косюти, відмова від наглядової функції послабить контрольні-наглядові механізми й сприятиме подальшому розбалансуванню правоохоронної системи країни [10, с. 9]. У зв'язку з погіршенням стану законності в Україні, вважають Ю. Шемшученко та О. Мурашин, недоцільно звужувати функції прокуратури, оскільки розвиток цивілізованих ринкових відносин, розширення господарського обігу вимагають зміцнення законності, а відтак – посилення прокурорського нагляду [11, с. 8]. М. Івчук стверджує, що на сучасному етапі розвитку України прокурорський нагляд є ефективною та доцільною формою державного контролю за додержанням та застосуванням законів [12, с. 16]. М. Мичко вважає, що нагляд за додержанням і застосуванням законів повинен зберігатися до того часу, поки в Україні не буде стабілізована соціально-економічна і політична ситуація, не розв'яжеться завдання щодо стримування злочинності, не стане подоланим кричущий правовий нігілізм, у тому числі й у вищих ешелонах державної влади [13, с. 30]. Т. Ашурбеков висловлюється стосовно того, що скорочення наглядових функцій здатне порушити цілісність прокуратури і завдати шкоди національній безпеці країни [14, с. 12]. О. Литвак переконаний, що, утверджуючи верховенство закону, прокурорський нагляд у межах наданих повноважень виступає дієвим і необхідним інструментом захисту прав та свобод людини і громадянина, суспільства і держави [15, с. 6]. О. Уриваєв акцентує на наглядовій діяльності як одному з найважливіших інструментів захисту прав і свобод людини [16, с. 7]. Р. Трагнюк наголошує на прокурорському нагляді як конституційній гарантії забезпечення прав обвинуваченого на досудовому слідстві [17].

До проблеми реформування наглядової функції прокуратури зверталися також О. Бегларян, М. Берідзе, С. Бойченко, І. Бородін, О. Воронін, Ю. Гринько, О. Драган, Ю. Дьомін, Л. Жиліна, В. Звірбуль, П. Зубков, П. Каркач, Л. Кирій, В. Клочков, І. Ковальчук, О. Козлов, О. Колб, І. Крилова, М. Курило, М. Курочка, О. Лончаков, О. Мициков, В. Нор, В. Ніндіпова, Н. Пеліванова, П. Погорецький, Н. Цакадзе, М. Шалумов, Є Шевченко, В. Шемчук, О. Єлизаров та ін. Однак дослідження наглядової функції прокуратури не вичерпало актуальності теми, оскільки недостатньо уваги приділено проблемі трансформації наглядової функції у євроінтеграційному вимірі.

Мета статті полягає у визначенні шляхів реформування наглядової функції прокуратури в євроінтеграційній парадигмі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема функціональної характеристики — одна з найважливіших у теорії і практиці прокурорської діяльності. Правильне усвідомлення сутності функцій прокуратури — важливе для практики державно-правового будівництва, оскільки структура органів прокуратури формується, а механізм прокурорської діяльності функціонує відповідно до розвитку функцій прокуратури [13, с. 15 — 16]. Під функціями маються на увазі передбачені Конституцією або законами напрями та види діяльності прокуратури, які зумовлюються соціально-історичним призначенням прокуратури, характеризуються наявністю визначеного предмета відання і спрямовані на досягнення цілей і виконання завдань, які стоять перед цим органом, за допомогою відповідних повноважень та правових засобів [18, с. 12]. Функції прокуратури трактуються як вид діяльності її органів та посадових осіб, що здійснюється у межах їхньої компетенції, обумовлюється соціальним призначенням прокуратури і спрямовується на виконання покладених законом на прокуратуру завдань [19, с. 123].

Існує чимало пропозицій щодо шляхів реформування наглядової функції прокуратури. Так, Р. Жоган пропонує виключити з функцій прокуратури нагляд за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами, аргументуючи це тим, що такий нагляд збігається зі спеціальним відомчим контролем, можливості якого є набагато більшими, оскільки він проводиться спеціалістами у вузькій сфері [20]. І. Марочкін висловлюється щодо оптимізації функцій прокуратури за рахунок вилучення нагляду за додержанням і застосуванням законів та наданням пріоритету функціям, які забезпечують правозахисну спрямованість [21, с. 376 — 378]. М. Шалумов наполягає на звільненні прокуратури від невластивих їй у демократичній правовій державі обов'язків втручання у діяльність комерційних та некомерційних організацій, громадських об'єднань; вирішення правових питань, що належать до компетенції суду [22]. В. Пшонка вважає, що, оскільки прокуратура є державним органом, який репрезентує та захищає інтереси людини, суспільства і держави, об'єктивно необхідною і соціально зумовленою є трансформація функції прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів у правозахисну функцію, зміст якої полягає у захисті прав і свобод людини та громадянина, суспільних і державних інтересів [23, с. 7].

В. Сухонос простежує тенденцію зменшення ролі прокурорського нагляду за дотриманням і застосуванням законів і трансформації загального нагляду у нагляд за додержанням прав і свобод людини [7, с. 6]. Ю. Полянський наголошує, що суттю діяльності прокуратури, її основним завданням є правозахист [24]. В. Россінський вважає прокуратуру інституціональним елементом конституційної системи захисту прав і свобод людини [25]. В. Войцишен стверджує, що прокуратура є тим державним органом, який здатен ефективно захищати права українських громадян [26, с. 11]. В. Юрчишин зауважує, що правозахисна функція є однією з основних у діяльності прокуратури, оскільки лише за умов її реалізації можна забезпечити верховенство права в Україні [27, с. 135].

Таким чином, спостерігається тенденція до трансформації наглядової функції у правозахисну. Відтак у законодавчому просторі постає необхідність зміни функцій прокуратури. Адже у Законі України “Про прокуратуру” (ст. 5) зазначено, що на прокуратуру покладаються наступні функції підтримання державного обвинувачення в суді, представництва інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених

законом; нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян. Однак у статті 1 "Прокурорський нагляд за додержанням законів в Україні" задекларовано нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів Кабінетом Міністрів України, міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, органами державного і господарського управління та контролю, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими Радами, їх виконавчими органами, військовими частинами, політичними партіями, громадськими організаціями, масовими рухами, підприємствами, установами і організаціями, незалежно від форм власності, підпорядкованості та приналежності, посадовими особами та громадянами [28]. Таким чином, фактично збережено функцію загального нагляду. У поданні 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 1, частини першої статті 7, статей 8, 9, 10, частини четвертої статті 14, статті 17, частини першої статті 20, частини третьої статті 29 Закону України "Про прокуратуру" (справа про повноваження прокуратури відповідно до пункту 9 розділу XV "Перехідні положення" Конституції України) зазначалося, що "прокуратура стає надвладдою, що є дуже небезпечним для розвитку демократичної держави" [29].

У Концепції реформування кримінальної юстиції України, яка задекларувала потребу реформування прокуратури відповідно до рекомендацій Парламентської Асамблеї та Комітету міністрів Ради Європи, зазначено, що прокуратура в Україні має стати єдиним органом, на який покладається виконання наступних функцій:

а) нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування;

б) кримінальне переслідування особи, в тому числі висунення обвинувачення, процесуальне керівництво досудовим розслідуванням та складання обвинувального акта;

в) нагляд за додержанням законів органами та установами, які виконують судові рішення у кримінальних справах, а також застосовують інші заходи примусового характеру, пов'язані з обмеженням особистої свободи громадян [29].

У Законі України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань удосконалення діяльності прокуратури" зазначено, що при здійсненні прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів прокурор має право:

1) безперешкодно за посвідченням, що підтверджує займану посаду, входити у приміщення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, військових частин, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності без особливих перепусток, де такі запроваджено;

2) вилучувати від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових частин, державних підприємств, установ та організацій рішення, розпорядження, інструкції, накази та інші акти і документи, одержувати інформацію про стан законності і заходи щодо її забезпечення, мати доступ до відповідних інформаційних баз даних державних органів;

3) вимагати від керівників та колегіальних органів проведення перевірок, ревізій діяльності підпорядкованих і підконтрольних підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, а також виділення спеціалістів для проведення перевірок, відомчих і позавідомчих експертиз;

4) мати доступ до документів і матеріалів, необхідних для проведення перевірки, у тому числі за письмовою вимогою, і таких, що містять комерційну таємницю або інформацію з обмеженим доступом. Письмово вимагати подання в прокуратуру у визначений ним розумний строк зазначених документів та матеріалів, видачі необхідних довідок, у тому числі щодо операцій і рахунків юридичних осіб та інших організацій, для вирішення питань, пов'язаних з перевіркою. Отримання від банків інформації, яка містить банківську таємницю, здійснюється у порядку та обсязі, встановлених Законом України "Про банки і банківську діяльність";

5) отримувати від посадових та службових осіб і громадян усні або письмові пояснення, в тому числі шляхом виклику відповідної особи до органу прокуратури [31].

Таким чином, повноваження прокурора було зменшено, однак по суті це не звузило функції прокуратури. Парламентська Асамблея Ради Європи закликала органи влади ухвалити в тісних консультаціях з Венеціанською комісією закон про прокуратуру, який би повністю відповідав європейським стандартам і цінностям [3]. У Проекті Закону "Про прокуратуру", розробленому Комісією зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права, який отримав схвальний відгук Європейської комісії "За демократію через право" (Венеціанської Комісії) [32], задекларовано функції нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; підтримання державного обвинувачення в суді; нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи людини.

Висновки та напрямки подальших досліджень. На нашу думку, вдаючись до вирішення проблеми щодо наглядової функції прокуратури, необхідно апелювати до Резолюції Парламентська Асамблея Ради Європи 1755 (2010), у якій зазначено, що функція прокуратури України щодо загального нагляду суперечить європейським стандартам, і що, через наявність цієї функції, вона має повноваження, які значно перевищують ті, що необхідні в демократичній державі [3]. Водночас належить враховувати Рекомендацію Парламентської Асамблеї 1604 (2003)11, у якій констатується, що Асамблея визнає і високо цінує істотну роль органів прокуратури у справі повсюдного забезпечення безпеки і свободи спільноти європейських країн шляхом захисту верховенства права, захисту громадян від кримінальних посягань на їх права і свободи, забезпечення дотримання прав і свобод осіб, які підозрюються чи звинувачуються у вчиненні кримінальних злочинів, і шляхом здійснення нагляду за належним функціонуванням органів, що відповідають за розслідування правопорушень і переслідування правопорушників [33]. Особливо слід звернути увагу на Рекомендацію (CM/Rec(2012)11) Комітету міністрів Державам-членам "Про роль прокурорів поза системою кримінального судочинства", у якій акцентується на наглядовій функції прокурорів, однак у тому випадку, якщо не порушуватиметься принцип верховенства права [34].

Таким чином, йдеться не про позбавлення прокуратури наглядової функції, а про її звуження. Вважаємо, що необхідно привести законодавство у відповідність з європейськими стандартами, залишивши за прокуратурою функцію нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство і додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Висновок N 190 (1995) Парламентської Асамблеї Ради Європи щодо заявки України на вступ до Ради Європи, Страсбург, 26 вересня 1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_590
2. Резолюція 1244 (2001) Парламентської Асамблеї Ради Європи “Виконання обов’язків і зобов’язань, взятих Україною при вступі до Організації” [Електронний ресурс]. – Режим доступу [http://www.coe.kiev.ua/uk/dogovory/RN1244\(2001\).html](http://www.coe.kiev.ua/uk/dogovory/RN1244(2001).html)
3. Резолюція 1755 (2010) Парламентської Асамблеї Ради Європи “Функціонування демократичних інституцій в Україні” від 4 жовтня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_a19
4. Ніколаєва Т. Чи відбулися зміни? // Юридичний вісник України. – 2001. – № 4. – С. 19 – 31.
5. Яровиков К. Надзона функція прокуратури: история и проблемы развития // Государство и право. – 1999. – № 11. – С. 68 – 73.
6. Абрамова К. В. Визначення функціональної моделі прокуратури крізь призму захисту прав і свобод людини / К. В. Абрамова // Часопис Академії адвокатури України. – 2011. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journal/Chauu/index.html>
7. Сухонос В. В. Прокуратура в механізмі української держави: проблеми теорії та практики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец. 12.00.10 “Судоустрій; прокуратура та адвокатура” / В. В. Сухонос. – Одеса, 2009. – 33 с.
8. Пономарев Г. С. Прокуратура в условиях кризиса законности и правовых реформ в России: дис. на соиск. науч. степени канд. юрид. наук : 12.00.09 / Пономарев, Геннадий Семенович. – М. 1995. – 352 с.
9. Долежан В. В. Проблемы компетенции прокуратуры : дис. на соиск. науч. ступ. док. юр. наук : 12.00.10 / Долежан Валентин Владимирович. – М., 1991. – 324 с.
10. Косюта М. В. Прокурорська система України в умовах демократичного суспільства / М. В. Косюта. – Одеса: Юрид. літ-ра, 2002. – 376 с.
11. Шемшученко Ю. Прокуратура України: шляхи реформування в аспекті входження у європейський правовий простір / Ю. Шемшученко, О. Мурашин // Вісник Академії прокуратури України. – 2006. – № 4. – С. 5-11.
12. Івчук М. Ю. Адміністративно-правовий статус органів прокуратури України : автореф. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец.: спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / М. Ю. Івчук. – К., 2011. – 20 с.
13. Мичко М. І. Функції та організаційний устрій прокуратури. – Донецьк : Донеччина, 2001. – 272 с.
14. Ашурбеков Т. А. Правовые и организационные основы надзорной и иной функциональной деятельности прокуратуры в сфере национальной безопасности: дис. на соискание уч. степени доктора юрид. наук : 12.00.11 / Ашурбеков Тофик Ашурбекович. – М., 2009. – 543 с.
15. Литвак О. Проблеми реформування органів прокуратури / Олег Литвак, Петро Шумський // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2012. – № 1. – С. 3 – 12.
16. Урываев А. В. Прокуратура Российской Федерации в механизме защиты конституционных прав и свобод человека и гражданина: дис. на соиск. науч. степени канд. юрид. наук : 12.00.02 / Урываев Алексей Владимирович. – Саратов, 2009. – 249 с.
17. Трагнюк Р. Р. Прокурорський нагляд за додержанням законів, що забезпечують права обвинуваченого : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.10 “Судоустрій, прокуратура та адвокатура” / Р. Р. Трагнюк. – Х., 2003. – 24 с.
18. Грицаєнко Л. Р. Конституційно-правовий статус прокуратури України в контексті світового досвіду : автореф. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.02 “Конституційне право; муніципальне право” / Л. Р. Грицаєнко. – К., 2013. – 37 с.
19. Михайленко О. Р. Прокуратура України / О. Р. Михайленко. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 336 с.
20. Жоган Р. А. Конституційно-правовий статус прокуратури в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.02 “Конституційне право; муніципальне право” / Р. А. Жоган. –

К., 2010. – 21 с.

21. Марочкін І. Є. Прокуратура України: проблеми становлення й розвитку / І. Є. Марочкін // Проблеми законності. – 2009. – Вип. 100, – С. 376 – 385.

22. Шалумов М. С. Проблемы функционирования российской прокуратуры в условиях формирования демократического правового государства : 12.00.11 / Шалумов Михаил Славович. – Екатеринбург, 2002. – 398 с.

23. Пшонка В. Роль прокуратури в забезпеченні національної безпеки України / Віктор Пшонка / Вісник Національної академії прокуратури України. – № 2. – С. 5 – 10.

24. Полянський Ю. Актуальні проблеми правового регулювання організації та діяльності прокуратури (цілі, завдання, принципи) / Юрій Полянський // Прокуратура України: історія, сьогодення та перспективи : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 25 лист. 2011р.). – К. : Національна академія прокуратури України, 2012. – С. 52 – 57.

25. Росинский В. В. Правозащитная функция прокуратуры Российской Федерации: конституционно-правовое исследование : дис. на соискание науч. степени канд. юр. наук : спец. 12.00.02 Конституционное право; муниципальное право. – М., 2007. – 198 с. / Росинский Вячеслав Всеволодович [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.disscat.com/content/pravozashchitnaya-funktsiya-prokuratury>

26. Войцишен В. Прокуратура у системі кримінальної юстиції України / Віктор Войцишен // Вісник Національної академії прокуратури України. – № 2. – С. 11 – 14.

27. Юрчишин В. М. Місце і роль прокурора у досудовому розслідуванні та їх відображення в теорії, законодавстві і практиці. – Чернівці : “Видавничий Дім “РОДОВІ”, 2013. – 308 с.

28. Закон України “Про прокуратуру” від 05. 11. 1991 № 1789-ХІІ : [Електронний ресурс]. – Режим доступу до док. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1789-12>

29. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 1, частини першої статті 7, статей 8, 9, 10, частини четвертої статті 14, статті 17, частини першої статті 20, частини третьої статті 29 Закону України “Про прокуратуру” (справа про повноваження прокуратури відповідно до пункту 9 розділу XV “Перехідні положення” Конституції України) від 10. 09. 2008 N 15-рп/2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-08>

30. Концепція реформування кримінальної юстиції України від 8 квітня 2008 року N 311/2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/311/2008>

31. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань удосконалення діяльності прокуратури” від 18.09.2012 № 5288-VI : [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5288-17>

32. Opinion on the draft law on the public prosecutor’s office of Ukraine (prepared by the Ukrainian Commission on strengthening democracy and the rule of law) adopted by the Venice Commission at its 92nd Plenary Session (Venice, 12-13 October 2012) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу [http://www.venice.coe.int/docs/2012/CDL-AD\(2012\)019-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2012/CDL-AD(2012)019-e.pdf)

33. Recommendation 1604 (2003) 11 (Council of Europe Parliamentary Assembly) Role of the public prosecutor’s office in a democratic society governed by the rule of law: [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/T>

34. Recommendation CM/Rec (2012)11 of the Committee of Ministers to member States on the role of public prosecutors outside the criminal justice system (Adopted by the Committee of Ministers on 19 September 2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1979577&Site=CM...>